

SERIA DE AUTOR
FRANZ KAFKA

FRANZ KAFKA

VIZUINA

PROZĂ
POSTUMĂ

Traducere din germană și note de
MIRCEA IVĂNESCU

Ediție îngrijită de
ROXANA ALBU

HUMANITAS
fiction

Notă asupra ediției

Există două abordări diferite ale publicării operei postume a lui Kafka: una interpretativă, care grupează și extrage nucleele literare, conferind titluri unor fragmente care inițial nu purtau titlu – aceasta este versiunea lui Max Brod (Franz Kafka, *Gesammelte Werke in acht Bänden*, S. Fischer Verlag, 1946) – și alta strict cronologică, versiunea Malcolm Pasley – Jost Schillemeit (*Nachgelassene Schriften und Fragmente I+II*, S. Fischer Verlag, 1992–1993), care reproduce fără intervenții toate însemnările din foile volante, convolutele, caietele în diferite formate și culori, începând cu noiembrie 1897 și încheind cu martie-aprilie 1924. Mircea Ivănescu a luat ca punct de plecare pentru traducerea sa o a treia ediție, cea a lui Hans-Gerd Koch (*Gesammelte Werke in zwölf Bänden*, Fischer Verlag, 1994), ce urmează în fapt firul ediției cronologice Pasley-Schillemeit, punând însă titluri fragmentelor ce apar în decupajul său (titluri care reproduc primele rânduri ale respectivelor fragmente). Volumul de față prezintă astfel textele grupate, pe cât posibil, cronologic.

Este știut faptul că traducerea scrierilor kafkiene datorată lui Mircea Ivănescu poartă marca inconfundabilă a limbii sale poetice. Ca atare, orice revizuire ulterioară trebuie să țină seama de acest fapt. Cu toate acestea, confruntarea cu originalul german – realizată în vederea ediției de față – a făcut necesare și unele intervenții asupra textului, justificate și de faptul că traducătorul nu a mai avut ocazia să revină asupra versiunii inițiale¹.

1. Franz Kafka, *Opere complete*, vol. II (*Proză scurtă postumă*), Editura Univers, București, 1996.

Însă putem vorbi de originalitate nu numai în ce-l privește pe Mircea Ivănescu ca traducător, ci și ca editor. Combinând edițiile mai sus menționate, el a oferit o versiune proprie de organizare a textelor. A socotit că trebuie inclus în volum și un „grup de narațiuni sau parabole care au devenit cunoscute și discutate în exegeza kafkiană ca urmare a popularității câștigate în editarea lor succesivă de către Max Brod și în ediția de *Sämtliche Erzählungen* a lui Paul Raabe“ (*Franz Kafka, Sämtliche Erzählungen*, Deutscher Bücherbund Stuttgart, 1973). Aceste texte, cărora cei doi editori germani le-au conferit titluri, extrăgându-le așadar din corpusul de bază al manuscriselor, au fost grupate de Mircea Ivănescu în secțiunea intitulată „Povestiri“.

La fel, traducătorul român a preluat în ediția sa cele opt „Caiete *in octavo*“, așa cum le-a denumit Max Brod, comparându-le însă cu echivalentele acestor caiete din ediția Hans-Gerd Koch și alegând el însuși, uneori, între variante. Această selecție proprie a făcut-o în tot corpusul de texte postume (fragmente pe care le-a preluat din ediția Max Brod, amintită mai sus, au fost marcate în volumul de față cu acolade {}).

Mircea Ivănescu a adăugat și unele texte întregi, care nu se găseau în ediția Koch: de pildă, *Scrisoare către o soră a Juliei Wohryzek*¹, scrisă în aceeași perioadă cu *Scrisoarea către tata*; apoi grupajul autoreferențial „El“ și „Paralipomena“ care provin din *Jurnalul* lui Kafka.

În secțiunea finală, intitulată *Texte de mai lungă întindere*, el a scos în evidență din corpusul cronologic de bază aceste texte cu portanță literară deosebită, menționându-le cu titlurile conferite lor de Max Brod (cu o singură excepție, textul „La construcția zidului...“).

În periplusul reverificării și reconstituirii traseului ales de Mircea Ivănescu am preluat toate titlurile din ediția lui Hans-Gerd Koch, în ordinea dată de editorul german (excepție făcând trei texte pe

1. Preluată din volumul *Kafka Symposion*, editat de Klaus Wagenbach (*Kafka-Symposion*, Verlag Klaus Wagenbach Berlin, 1966, ed. Jürgen Born / Ludwig Dietz / Malcolm Pasley / Paul Raabe / Klaus Wagenbach).

care, probabil din lipsă de relevanță literară, Mircea Ivănescu a ales să nu le includă). Am adăugat la cuprins, în secțiunea „Caietelor *in octavo*“, titlurile fragmentelor (unele dintre ele date de Kafka însuși). În secțiunea celor două așa-numite „romane fragmentare“, *Descrierea unei lupte și Pregătiri de nuntă la țară*, am adăugat între paranteze drepte, acolo unde titlurile lipseau, cele câteva cuvinte de început ale fiecărui fragment. Ultima secțiune, căreia i-am dat titlul *Texte de mai lungă întindere*, cuprinde texte pe care Mircea Ivănescu le-a selectat și le-a adăugat deja în primul volum de *Opere*¹, considerând că aceste povestiri, „fără a fi propriu-zis terminate, pot fi totuși considerate mai aproape de o realizare artistică în măsură să le asigure un statut independent, de text literar“. Acestea nu respectă însă în totalitate criteriul cronologic. Textul care încheie secțiunea, *Vizuina* (scris în decembrie 1923), precedă la mică distanță ultimul text semnat de Kafka, publicat, *Josefine, cântăreața*.

Textul *Scrisorii către tata*, publicat deja separat sub îngrijirea Ioanei Pârvulescu, a fost reprodus neschimbat în acest volum. Grupajul de *Aforisme*, alcătuit de Kafka în 1917 prin retranscrierea separată și numerotarea unor aforisme din „Caietele *in octavo*“ a fost lăsat deoparte, urmând să apară ca volum de sine stătător.

Fiecare secțiune sau grupaj de texte este însoțit de notele traducătorului, plasate la finalul volumului. Aceste note „urmăresc să confirme aranjamentul cronologic și, în unele cazuri, să ilustreze complexitatea problemelor ridicate de exegeții mai vechi sau mai recenti“.

R.A.

1. Franz Kafka, *Opere complete*, vol. I (*Proză scurtă*), Editura Univers, București, 1996.

DESCRIEREA UNEI LUPTE¹

*Și ies oamenii în haine
la plimbare prin pietriș,
legănați sub cerul mare,
care de pe deal, departe,
spre alt deal, în depărtare, se întinde.*

Versiunea A

I

Către orele douăsprezece, câteva persoane se ridicară, se înclinară, își întinseră una alteia mâinile, spunându-și că a fost foarte frumos, și ieșiră în anticameră, prin largile canaturi deschise, să se îmbrace. Stăpâna casei se oprise în mijlocul încăperii și făcea plecăciuni în-suflețite, în timp ce-și drapa rochia în cute largi, somptuoase.

Stăteam la o măsuță care avea trei picioare subțiri, încovoiate, îmi savuram al treilea pahar cu benedictină și, bând, îmi priveam mica provizie de fursecuri pe care le strânsesem anume, căci erau foarte bune.

Atunci se îndreptă spre mine noua mea cunoștință și, surâzând cam amuzată de preocuparea aceasta a mea, îmi spuse cu voce tremurătoare: „Iertați-mă că vin astfel la dumneavoastră. Însă am stat până acum la prietena mea, numai noi singuri, într-o cameră, aici alături. De la zece și jumătate nici nu s-ar zice că ar fi de prea multă vreme. Iertați-mă că vă spun asta. Nici nu ne cunoaștem. Nu-i așa? Ne-am întâlnit pe scară, ne-am adresat câteva cuvinte, din politețe, iar acum am și ajuns să vă povestesc despre prietena mea. Dumneavoastră însă trebuie – vă rog – să mă ierțați... Nu mai încap de fericire, nu mă pot stăpâni. Și cum aici nu cunosc pe altcineva în care să am încredere...”

Îmi vorbea astfel. Eu însă îl privii trist – căci bucățița de prăjitură cu fructe pe care tocmai o gustam nu-mi plăcea – și i-am spus uitându-mă la fața lui simpatcă, care devenise roșie: „Îmi pare bine că vă par demn de încredere, însă mă întristează că mi-ați spus asta. Și chiar și dumneavoastră – dacă n-ați fi atât de tulburat – v-ați da seama cât de nepotrivit este să vă apucați să-i

povestiți unui străin care stă singur și bea un pahar despre o fată iubitoare.“

Când mă auzi spunându-i asta, se lăsă dintr-odată să cadă pe un scaun, se rezemă de spetează, cu brațele atârându-i. Apoi se îndreptă, împingându-și înapoi coatele și începu să vorbească pe un ton aproape răstit, ca și cum ar fi vorbit singur: „Am stat singuri dincolo în cameră, am stat cu Annerl, și am sărutat-o, am sărutat-o pe gură, pe ureche, pe umeri.“

Câțiva domni, care formau un grup mai aproape de noi și care își închipuiau probabil că e vorba de o conversație animată, se îndreptară acum, căscând, spre noi. Atunci eu mă ridicai în picioare, spunând cu glas tare: „Bine, dacă țineți, merg, însă e o nebunie să ieșim acum pe colina Laurenz, căci e încă frig și cum a și nins puțin, aleile trebuie să fie alunecoase, ca la patinaj. Dar, dacă vreți, merg cu dumneavoastră.“

La început, mă privi uimit, căscându-și gura cu buze late, roșii și umede. Apoi însă, văzându-i pe domnii aceia care se apropia-seră deja, râse și se ridică și el, spunând: „A, nu, aerul rece are să ne facă bine, hainele au prins fumul și căldura de aici, iar eu sunt și puțin amețit, chiar dacă n-am băut deloc mult. Da, să ne luăm râma-bun și după aceea să mergem.“

Astfel că ne îndreptarăm spre stăpâna casei și, pe când el îi săruta mâna, ea spuse: „Îți spun sincer, îmi pare bine că astăzi pari fericit, ești de altfel întotdeauna atât de serios și plictisit!“ Bunătatea cu care-i spusese aceste cuvinte îl emoționă și el îi mai sărută o dată mâna. Ea îi surâse.

În anticameră se afla o cameristă pe care o vedeam acum pentru prima dată. Ne ajută să ne punem paltoanele și luă apoi o mică lampă să ne lumineze drumul pe scară. Da, fata aceasta era frumoasă. Gâtul îi era dezgolit, își legase sub bărbie o bențiță de catifea neagră, iar trupul înveșmântat într-o rochie largă i se mlădia frumos pe când cobora scările înaintea noastră, îndreptându-și în jos lumina lămpii. Obrajii i se înroșiseră, căci băuse ceva vin și își ținea buzele întredeschise.

În josul scării, ea lăsă lampa pe o treaptă, făcu, clătînându-se puțin, un pas spre cunoscutul meu, îl îmbrățișă și îl sărută și

rămase apoi în brațele lui. De-abia când el îi puse în mână o monedă, ea își desprinsese somnoroasă parcă brațele de pe trupul lui, deschise încet poarta cea mică a casei și ne dădu drumul afară în noapte.

Peste strada pustie, uniform luminată, luna uriașă se înălța pe cerul ușor înnorat și astfel parcă mai larg boltindu-se. Pe jos se așternuse un strat subțire de zăpadă. Alunecam mereu, și de aceea trebuia să facem pași mici.

De-abia ieșit la aer, mă cuprinse o mare veselie. Îmi ridicam, zglobiu, sus de tot picioarele și-mi lăsam încheieturile să trosnească vioaie, strigam în gura mare, să se audă pe toată strada, un nume, ca și cum aș fi strigat după vreun prieten fugit după colț, îmi aruncam, cu gesturi largi, pălăria cât mai sus și o prindeam, mândru de îndemânarea mea.

Cunoscutul meu însă mergea liniștit alături de mine. Își ținea capul plecat și nu rostea nici un cuvânt.

Lucrul acesta mă mira, căci mă așteptasem să-l văd nebun de bucurie, acum, când nu mai erau oameni străini în jur. Mă liniștii și eu. Tocmai îi dădusem un ghiont de încurajare, când mi se făcu deodată rușine, așa că mi-am retras stângaci mâna. Cum nu mai aveam ce face cu ea acum, mi-o vârâi la loc în buzunarul paltonului.

Mergeam mai departe, tăcuți. Observam atent cum ne sunau pașii pe trotuar și nu puteam înțelege de ce îmi era cu neputință să mențin același ritm cu cunoscutul meu. Lucrul acesta mă irita puțin. Era o lună limpede, vedeam lămurit totul în jur. Ici și colo stătea câte cineva sprijinit la fereastră și se uita la noi.

Ajunși pe strada Ferdinand, mi-am dat seama că, alături, cunoscutul meu începuse să fredoneze o melodie; foarte încet, ce-i drept, dar eu îl auzeam. Mi se părea că așa ceva era jignitor pentru mine. De ce nu stătea de vorbă cu mine? Dacă n-avea nevoie de prezența mea, atunci de ce nu mă lăsase în pace? Îmi aminteam necăjit de fursecurile atât de gustoase pe care, de hatârul lui, le lăsasem acolo pe măsură. Îmi adusei aminte și de benedictină și mă înveselii puțin, s-ar fi putut spune că acum eram chiar puțin arogant. Îmi proptisem mâinile în șolduri și-mi spuneam că ieșisem așa, de capul meu, la plimbare. Fusesem invitat într-o societate, îl

salvasem pe un tânăr nerecunoscător de la un moment penibil și acum ieșisem să mă plimb sub clar de lună. Ziua la slujbă, seara în societate, noaptea pe străzi – totul cu măsură. Un mod de viață firesc, neîngrădit de nici o opreliște.

Cunoscutul meu se ținea încă după mine, ba chiar își grăbise pasul, când băgă de seamă că rămăsese în urmă, și făcea lucrul acesta ca și când ar fi fost vorba de ceva foarte natural. Eu însă stăteam pe gânduri dacă n-ar fi fost poate potrivit să o cotesc pe o stradă lăturalnică, întrucât n-aveam nici o obligație să mă plimb, așa, cu un aproape necunoscut. Puteam să mă duc singur acasă și nu m-ar fi putut opri nimeni. Ajuns în camera mea, aveam să aprind lumina, să mă așez în fotoliul meu de pe covorul oriental cam uzat. Când ajunsei aici, mă cuprinse slăbiciunea care mă năpădește totdeauna când mă gândesc că trebuie să mă întorc iarăși în camera mea, să petrec iarăși ceasuri întregi între pereții cu tapet înflorat și cu dușumeaua care se răsfânge șuie în oglinda cu ramă aurită, atârnată pe peretele din spate. Îmi obosiseră picioarele și mă hotărâsem să mă întorc acasă și să mă întind pe pat, când mă cuprinse îndoiala dacă, acum, la plecare, ar fi trebuit sau nu să-l salut pe cunoscutul meu. Însă eram prea timid ca să mă despart fără să-l salut și prea slăbit ca să-l salut cu glas tare, cu exclamații și strigăte, astfel că mă oprii iarăși locului, sprijinit de peretele unei case scăldate în lumina lunii, și așteptai.

Cunoscutul meu se apropie cu pas vioi și părea chiar puțin îngrijorat. Își dădea importanță, clipea des, își desfăcea brațele prin aer, își înălța energic capul pe care avea o pălărie tare, neagră, și părea că vrea să-mi arate prin toate aceste gesticulații că înțelegea să prețuiască gluma asta pe care o pusesem la cale anume ca să-l amuz pe el. Eu nu știam ce să fac și spusei încet: „Astăzi e o seară veselă.“ Și scosei un hohot de râs care nu-mi reuși prea bine. El răspunse: „Da, și ai văzut cum m-a sărutat camerista aceea adineauri?“ Nu puteam spune nimic, căci glasul îmi era înecat de lacrimi și atunci încercai să scot un sunet ca de corn de poștalion, ca să nu rămân mut. El își astupă la început urechile, apoi îmi scutură, mulțumindu-mi prietenos, mâna dreaptă. Probabil că i se părea înghețată, căci îi dădu drumul numaidecât și spuse: „Mâna

dumitale este foarte rece, buzele cameristei erau mai calde, o, da!“ Aprobai din cap ca să-i arăt că înțelegeam. Și, rugându-mă de bunul Dumnezeu să-mi dea tăria să mă despart de cunoscutul meu, spuse: „Da, ai dreptate, trebuie să mergem acasă, e târziu și mâine-dimineață devreme trebuie să mă duc la slujbă. Gândește-te și dumneata, se poate dormi și acolo, dar nu se cuvine. Ai dreptate, mergem acasă.“ Și îi întinsei mâna, ca și cum lucrurile ar fi fost lămurite. El însă preluă surâzând felul meu de a vorbi. „Da, ai dreptate, o asemenea noapte nu se vrea dormită în pat. Gândește-te și dumneata, ce multe gânduri fericite înăbuși cu plapuma, când dormi singur în patul tău și ce multe vise nefericite încălzești cu ea.“ Și, bucurându-se de ideea asta care-i venise deodată, mă apucă de piept cu putere – căci mai sus nu ajungea –, mă apucă de palton și mă scutură voios; apoi strânse din ochi și spuse, pe un ton confidențial: „Știi cum ești? Ești nostim de tot, așa ești.“ Apoi o porni mai departe și eu îl urmai, fără să-mi dau seama, căci eram preocupat de spusele lui.

La început mă bucuram, căci vorbele lui păreau să arate că el găsea la mine o anume calitate pe care eu de fapt nu o aveam, dar care mă înălța în ochii lui tocmai pentru că își închipuia că așa avea-o. O asemenea situație mă făcea fericit. Eram fericit că nu plecasem spre casă, iar cunoscutul meu devenise acum foarte prețios pentru mine, ca unul în măsură să-mi confere o valoare în ochii celorlalți, fără ca eu însumi să fi trebuit să mi-o câștig singur. Îl priveam acum pe cunoscutul meu cu ochi plini de simpatie, îl apăram în gând de primejdii, de rivali, de bărbați geloși. Viața lui îmi ajunsese mai scumpă decât a mea proprie. Îl găseam frumos la chip, eram mândru de succesul lui la femei și mă împărtășeam și eu din săruturile pe care el le primise de la cele două fete în seara asta. O, seara asta era într-adevăr veselă! Mâine cunoscutul meu avea să stea de vorbă cu domnișoara Anna. Mai întâi despre lucruri obișnuite, cum e și firesc, nu? Iar mai apoi avea să spună deodată: „Ieri-noapte am fost împreună la plimbare cu un om cum tu, scumpa mea Annerl, sigur că n-ai mai întâlnit până acum. Arată – cum să ți-l descriu? – ca o prăjină care se bălăbănește de colo până colo și în care s-au înfipt, cam într-o parte, o țeastă cu

pielea galbenă și păr negru. Pe trup îi spânzură sumedenie de petice de stofă, gălbui, bălțate, iar ieri îl acopereau din cap până-n picioare, căci astă-noapte nu bătea deloc vântul și stăteau lipite de el. Mergea așa, sfios, alături de mine. Tu, scumpa mea Annerl, care știi să săruți atât de bine, știi, tu ai fi râs puțin de el și, puțin de tot, ți-ar fi fost și teamă, eu însă, cu sufletul meu care este cu totul și cu totul înaripat de dragostea mea pentru tine, eu mă bucuram de prezența lui. Este poate un nefericit, și poate din cauza asta e așa tăcut, dar alături de el te simți cuprins de o neliniște bucuroasă, care nu te slăbește nici o clipă. Ieri eram împovărat de propria-mi fericire și aproape că te-am uitat. Era ca și când la fiecare răsuflare a pieptului acesta plat s-ar fi înălțat bolta imensă a cerului înstelat. Orizontul se destrămase și, sub norii aprinși, erau acum vizibile la nesfârșit peisaje din acelea care ne fac fericiți. – O, Doamne, cum te iubesc, Annerl, și sărutul tău îmi este mai scump decât un peisaj din acestea! Să nu mai vorbim de el și să ne iubim acum.“

Pășind apoi alături de el cu pași înceți, pe chei, eu îl invidiam, e drept, pe cunoscutul meu pentru săruturile care i se dăruiseră, însă acceptam în același timp cu bună dispoziție sentimentul lăuntric de rușine pe care fără îndoială el trebuia să-l simtă față de mine, așa cum îi apăream eu acum.

La toate acestea mă gândeam atunci. Însă gândurile începuseră să mi se învălmășească, căci Vltava și cartierul de pe celălalt mal al orașului erau cufundate în întuneric. Doar câteva lumini jucau în fața ochilor mei încordați să le deslușească.

Ne opriserăm lângă balustradă. Îmi pusei mânușile, căci venea frigul dinspre apă, apoi oftai, fără un motiv anume, așa cum faci uneori când te oprești, noaptea, în fața vreunui râu, și eram gata să pornesc mai departe. Însă cunoscutul meu privea țintă la apă și nu se urnea din loc. Apoi se apropie și mai mult de balustradă, își sprijini coatele pe marginea metalică și își lăsă fruntea în mâini. Gestul mi se păru prostesc. Eu înghețasem și îmi trăsei în sus gulerul paltonului. Cunoscutul meu se întinse și, cu brațele încordate, se aplecă mult peste balustradă. Mă grăbii să spun ceva, rușinat, ca să-mi acopăr căscatul: „Nu-i așa, e ciudat că tocmai noaptea,

noaptea e singura care ne poate face să ne cufundăm în amintire. Acum, de pildă, îmi amintesc că stăteam odată pe o bancă, pe malul unui râu; ședeam mai degrabă incomod. Vedeam, cum stăteam așa cu capul lăsat pe brațul întins pe speteaza de lemn a băncii, munții ascunși printre nori de pe celălalt mal și auzeam un cântec dulce de vioară pe care cineva îl cânta la hotelul de pe malul râului. Pe amândouă malurile treceau, alunecând încoace și încolo, trenuri, iar fumul era luminiscent. “ Vorbeam așa și mă străduiam din toate puterile să născocesc, dincolo de cuvinte, niște povești de dragoste cu situații cât mai ieșite din comun; n-ar fi trebuit să lipsească nici puțină brutalitate și chiar un viol în toată regula.

Însă abia rostisem primele cuvinte, când cunoscutul meu se întoarse spre mine, cu indiferență și chiar surprins că mă mai vede acolo – așa mi se părea –, și spuse: „Vezi dumneata, așa se întâmplă totdeauna. Când coboram pe scări azi, ca să fac o mică plimbare de seară, înainte de a merge în casa unde ne-am întâlnit, mă minunam când vedeam cum mi se legănav încoace și încolo mâinile înroșite în manșetele albe, cum se mișcau, cu o vioiciune neobișnuită. Mă așteptam la tot felul de aventuri. Așa se întâmplă totdeauna.“ Numai asta mai spuse, urnindu-se acum din loc, și o spuse doar în treacăt, ca o observație marginală.

Pe mine însă mă impresionase foarte mult și mă durea, aproape, faptul că statura mea de lungan ar fi putut să-i fie neplăcută, căci, poate, alături de mine, el ar fi părut prea scund. Și împrejurarea asta mă chinuia într-atât, deși era noapte și nu întâlneam aproape nici un trecător, încât îmi încovoiasem spatele, astfel că, în mers, mâinile îmi atingeau genunchii. Însă, ca el să nu-mi observe intenția, îmi modificai postura, dar doar treptat și cu multă precauție, și încercai să-i abat atenția de la mine prin niște remarci cu privire la pomii de pe insulă și la felul cum felinarele de pe pod își răsfâng lumina în apa râului. Dar el, oprindu-se deodată, își întoarse fața spre mine și îmi spuse: „De ce mergi așa? Te-ai încovoiat de tot acum, ești aproape la fel de scund ca mine.“

Pentru că el spusese asta cu bunățate, îi răspunsei: „Se poate. Dar mă simt bine așa. Eu sunt foarte slab, știi, și îmi vine greu uneori să stau drept. Asta nu e chiar o nimica toată, eu sunt foarte lung...“

El spuse, puțin neîncrezător: „Asta-i doar o toană. Mai înainte mergeai foarte drept, cred, și chiar acolo, cu lumea aceea în jur, aveai o ținută frumoasă. Chiar ai și dansat, nu-i așa? Nu? Dar de mers, mergeai drept și cred că poți s-o faci și acum.“

Îi răspunsei încăpățânat și apărându-mă cu un gest al mâinii: „Da, da, am mers drept. Dar mă subestimezi. Eu știu ce înseamnă buna creștere și de aceea merg așa încovoiat.“

Însă lui i se păreau lucrurile atât de simple și, zăpăcit de propria lui fericire, nu înțelegea aluzia din cuvintele mele, astfel că spuse doar: „Mă rog, cum vrei“, și-și îndreptă privirea spre ceasul din Turnul Morarilor care arăta aproape ora unu.

Eu însă îmi spuneam: „Cât de lipsit de inimă este omul acesta! Cât de semnificativă și de limpede este indiferența lui față de aceste cuvinte umile ale mele! El este fericit și oamenii fericiți sunt așa, dispuși să găsească totul firesc la ce se întâmplă în jurul lor. Fericirea le creează o atmosferă de lumină în jur. Chiar dacă eu aș fi sărit acum în apă sau m-aș fi zvârcolit de durere aici, pe trotuar, pe sub arcadele acestea, mi-aș găsi foarte liniștit locul în fericirea asta a lui. Da, chiar dacă i-ar veni lui, așa, chef – un om fericit este foarte primejdios, lucrul e cert –, m-ar omorî acum pe loc, ca un tâlhar de drumul mare. Asta e sigur și, pentru că eu sunt un fricos, nici n-aș îndrăzni să strig de frică. Pentru numele lui Dumnezeu! Priveam înspăimântat în jur. Prin fața unei cafenele îndepărtate cu geamuri negre dreptunghiulare tocmai trecea cu mers alunecos un sergent de stradă. Sabia îl cam incomoda, dar el o prinse, iar acum vedea că putea merge mult mai ușor. Și chiar dacă, din cauza depărtării, nu-l auzeam decât nelămurit fredonând bucuros, eram convins că el nu m-ar fi putut salva, dacă acum cunoscutul meu ar fi avut de gând să mă omoare.“

Dar știam și eu ce ar fi trebuit să fac, căci în fața unor evenimente extraordinare pot da dovadă de o mare hotărâre. Trebuia s-o rup la fugă. Era foarte simplu acum. Acum, de pe stânga, la colțul care dădea spre podul Carol, puteam să fac deodată un salt spre dreapta, pe strada Carol. Era o stradă îngustă și întortocheată cu ganguri întunecoase și cârciumi încă deschise. Nu trebuia să deznădăjduiesc.

Când trecurăm pe sub portalul arcuit de la capătul cheiului, o luai deodată la fugă, cu brațele ridicate, spre străduță; dar tocmai când ajunsesem la una din micile porți ale bisericii, căzui, căci aici era o treaptă pe care n-o văzusem. Căzui cu zgomot. Felinarul următor era încă departe, iar eu eram acum întins pe jos, în întuneric. Dintr-o cârciumă din fața mea ieși o femeie grasă cu un lampion fumegând să vadă ce se întâmplase pe stradă. Pianul care se auzea dinăuntru amuți și un bărbat deschise larg ușa care fusese până atunci doar întredeschisă. Cerceta cu un aer arogant din susul treptelor și, în vreme ce o gădila pe femeie între sâni, spuse că orice s-ar fi întâmplat era fără importanță. Se întoarseră deci pe călcăie și ușa fu închisă la loc.

Vrui să mă ridic, dar căzui iarăși. „E polei“, mă auzii spunând, și simțeam o durere în genunchi. Dar mă bucura faptul că lumea din cârciumă nu mă putuse vedea și acum mi se părea cel mai comod lucru să stau întins aici până în zori.

Cunoscutul meu ajunsese probabil la pod fără să-mi fi remarcat dispariția, căci de-abia după o vreme se întoarse la mine. Nu mi se părea surprins când se aplecă peste mine plin de compătimire și mă mângâie cu o mână moale. Își trecea mâna în sus și în jos peste pomeții mei și își lăsă apoi două degete boante peste fruntea mea joasă. „Te-ai lovit, nu? E polei și trebuie să fii prevăzător – te doare capul? Nu? A, genunchiul, da.“ Vorbea pe un ton cântat, ca și cum ar fi spus o poveste, și chiar o poveste foarte nostimă, despre suferința cuiva de foarte departe, pe care-l durea un genunchi. Mișca și din brațe, dar nu se gândea să mă ridice de jos. Eu îmi sprijinii capul pe mâna dreaptă – cotul mi-l propitisem pe o piatră din pavaj – și spusei repede, ca să nu uit: „Nici nu știu de fapt de ce am fugit spre dreapta. Dar am văzut pe sub portalurile bisericii de aici – nici nu știu cum se numește, o, te rog, iartă-mă – o pisică fugind. O pisică mică cu blana deschisă la culoare. Din cauza asta am și remarcat-o... – O, nu, nu asta a fost, scuzați-mă, dar trebuie și așa să-ți dai multă osteneală să te stăpânești cât e ziua de lungă. Uneori mai dormi, să prinzi forțe după oboseala asta, iar dacă nu dormi, se întâmplă nu rareori treburi absurde, dar ar fi nepoliticos față de cei care ne însoțesc să ne mirăm cu voce tare de asemenea lucruri.“

Cuprins

<i>Notă asupra ediției</i>	5
DESCRIEREA UNEI LUPTE.	9
<i>Versiunea A</i>	11
I. [„Către orele douăsprezece...”]	11
II. Distracții sau O dovadă că este cu neputință să trăiești	22
1. Călărirea	22
2. Plimbarea	23
3. Grasul	28
a. Alocuțiune în fața peisajului	28
b. Începutul conversației cu cel care se roagă	32
c. Povestea celui care se roagă	38
d. Continuarea conversației între cel gras și cel care se roagă	46
4. Scufundarea grasului	48
III. [„Cum vine asta?” spuse cunoscutul meu...]	49
<i>Versiunea B</i>	55
[„Către orele douăsprezece...”].	55
I [„Acum îi sărisem...”]	66
II [„Am plecat fără grijă...”].	67
III [„Am adormit și am pătruns...”]	69
IV [„Acolo a fost o vreme...”]	73
PREGĂTIRI DE NUNTĂ LA ȚARĂ	85
<i>Versiunea A</i>	87
<i>Versiunea B</i>	106
<i>Versiunea C</i>	111

TEXTE SCURTE DIN PRIMA PERIOADĂ	113
Există o venire	115
Câte cuvinte	115
Nu ai îngăduința să spui	116
„Tu“, am spus	117
Printre colegii mei	118
Suflet mic	121
De fapt, noi nu știam	122
Schiță pentru Introducere la „Richard și Samuel“	122
Substitutul de procuror	124
Un tânăr student ambițios	129
Cine a avut cândva o moarte aparentă	131
POVESTIRI	133
Podul	135
Vecinul	136
O corcitură	137
Lămpi noi	139
O adunătură de nemernici	141
Stema orașului	141
Poseidon	143
Vânătorul Gracchus	144
Fragment din „Vânătorul Gracchus“	148
Noaptea	152
Refuzul	153
Despre problema legilor	158
Recrutarea trupelor	160
Cârmaciul	162
Proba	163
Vulturul	164
Titirezul	165
Întoarcerea acasă	166
Pornirea	166
Apărători	167
Cuplul	169
Despre parabole	174

CELE OPT CAIETE <i>IN OCTAVO</i>	175
Caietul I	177
Caietul II	185
Caietul III	189
O întâmplare obișnuită	192
O viață	194
Adevărul despre Sancho Panza	194
Tăcerea sirenelor	196
Prometeu	213
Caietul IV	219
Muncitorimea fără posesiuni	235
Caietul V	240
Caietul VI	249
Duhul care te chinuie	254
Caietul VII	256
Vis nestrămutat.	256
Vis sfâșiat.	256
Povestirea bunicului	257
În pod	258
Caietul VIII	262
Despre teatrul evreiesc	264
Fiecare om este unic	271
 PAZNICUL CRIPTEI	 283
 PROZĂ SCURTĂ DIN ULTIMII ANI	 301
El privește pe fereastră	303
...să participe și el la asta	304
Era prima împunsătură cu hârlețul	305
Consolidare	355
Se opriseră deodată acolo	375
Priveam pe fereastră	376
O pânză mare de steag	378
Voiam să mă ascund în hățişul cu arbori	378
Un tânăr student	379
Am fugit de ea	397
Imagini despre apărarea unei ferme	400

Transcriu acum	404
Mai ales în primele clase de gimnaziu	405
Să plecăm de aici	410
Tristă fugea bătrâna slujnică	410
Un comentariu	415
În fața porții orașului	419
Călătoria	419
În întunericul uliței	420
Apoi câmpia se deschidea	437
Ușa camerei	437
...nu încă aici	439
TEXTE DE MAI LUNGĂ ÎNTINDERE	441
Învățătorul de țară (Cârțița uriașă)	443
Blumfeld, un holtei mai bătrâior	457
La construcția Zidului Chinezesc	480
Fragmente legate de „La construcția Zidului Chinezesc“	493
Cercetările unui câine	495
Vizuina	533
SCRISOARE CĂTRE TATA	571
SCRISOARE CĂTRE O SORĂ A JULIEI WOHRZEK	623
EL – ÎNSEMNĂRI DIN ANUL 1920	633
Paralipomena [Pentru însemnările din ciclul „El“]	642
<i>Note</i>	645